

STĀSTI UN ROMANI

Numurs maksā 30 sant,

Nr. 31 (497)

5. augustā 1939. gadā

10. gada gājums

Ak, kādu augstu laimi izjutu, kad saņēmu pirmo naudu par aizvesto pienu un kad varēju pārdot jau pirmos divus puscūkus Bekona eksportam. Arī raža kā par brīnumu izdevās labāka kā biju gaidījis. Piebēru visus apcirkņus un vēl atlikās vairāki vežumi ko pārdot valdībai. Ar kalpones palīdzību meita bija izaudzējusi divas saimes zosu un kādu duci cāļu. Dēls nēmās ap bišu mājiņām. Prāts viņam nesās uz dārzkopību.

Nemanot sāka ienākt nauda — smuka naudiņa! Iegādājāties dažas aitas, sugas cūku un vēl vienu govī. Divas govis atnesa teliņus.

Nopirku sējmašīnu, kartupeļu racēju, jaunus darba ratus. Saņoju par traktoru, ar kuru varētu arī griezt malkas zāģi, kult un iedarbināt vētijamo mašīnu. Vēl daudz kas padomā, ko visu ceru sasniegt nākošajos četros vai piecos gados, — nobeidza stāstītājs.

— Un cik ilgi jūs jau saimniekojat? — iejautājās viens no klausītājiem, kurš sākumā bija apšaubījis pilsētnieku spējas lauksaimniecībā.

— Ne vairāk kā četrus gadus, — atbildēja stāstītājs.

— Tas ir — bez rentniekiem un graudniekiem?

— Jā. Es pats — personīgi.

— Bet ko nu jūsu kundze? — ieinteresējās otrais klausītājs. — Vai vēl dzīvojat šķīrušies? Piedodiet, ka esmu tik ziņkārīgs...

— Mana sieva? — smaidīja Gāršnieku saimnieks, — Nē, paldies Dievam, visi atkal esam kopā. Gandrīz divus gadus stīvējāties, kamēr sieva atbrauca un pati savām acīm dabūja redzēt, ka neesam ne badā pamiruši, ne pagalam noplisuši, bet mūsu saimniecība plaukst un zēl.

— Vai tirdzniecība Rīgā likvidēta?

— Jā gan. Sieva vēl vienu gadu noturēja maizes galdu, tad atlaida vaļā. Arī viņai bija paspējuši Gāršnieki pieaugt pie sirds.

— Vai jūsu kundze nu negarlaikojas? — neriņās otrais klausītājs. — Viņa taču pieradusi pie laudīm, pie tirdzniecības. Kā nu spēj nosēdēt klusā sētā?

— Arī tas jautājums laimīgi atrisināts, — sirsniņi iesmējās stāstītājs, it kā ko jautru atcerēdamies. — Esmu savai sievai uzticējies visu mūsu ražojumu pārdošanu, maksājumu kārtošanu par iepirkumiem. Mana otrā puse brauc uz koptieno-

„Kam drosme ir...“

KĀRLIS ULMANIS.

Jaunatne,

ārpus skolām un ārpus darba pamatskolās, aroda, vidus un augstskolās

Tava palīdzība

nepieciešama ražas ievākšanā.

Izlieto šo izdevību darbiem parādīt un pierādīt, ka

Tu tāpat kā darbā esošā jaunatne

visā sirsnībā un patiesībā

esi uzticīga

Atjaunotās Latvijas idejai.

tavu, uz ciema tirdziņu, uz pilsētiņu. Tur viņa dabū no sirds izkaulētiēs, izrunāties. Mājās atgriežas laimīga, apmierināta. Es vairāk ierauju pa lauku.

— Tas nu tā... — nopurdēja pirmais klausītājs. — Jums, vecajiem, nav vairs lielu prasību no dzīves. Bet ko saka un kā jūtas jūsu bērni? Vai netaisas bēgt projām?

— Jā. Tos grūti saturēt kopā, — nopūtās Gāršnieku saimnieks. — Meitu nupat izvadām pie vīra. Viņu apprec rajona agronoms. Vecākais dēls sācis studēt un grib staigāt manās pēdās. Bet jau-

nākais cer dienās kļūt par inženieri, jūs saprotat, par tādu, kas prastu izmantot mūsu purvu bagātības. Es gan savu, lai labāk mācas par architektu vai būvinženieri, bet mans mazais — tikai uz purviem, tikai uz purviem! Tur gulot zelts, — saka viņš. Tā jā, nupat man stacija klāt, ka vilciens neaizrauj garām...

Vagona nodalījumā atlikušie divi vīri pēc tam vairs nestrīdījās. Arī skeptiķi un neticētāji bija pārliecinājies dzirdētais stāsts.

Skuju Frīdis.

Sīlezera mēness.

Rēņa Āboliņa stāsts.

(7. turpinājums.)

Reizē ar tumsas sabiezēšanu manī rodas divains tukšums. Sēdu un skatos ceļa virzienā, kur pazuda Olga, un nemaz negribas ticēt, ka esmu pie Sīlezera būdas — savas pils un paradīzes zemes virsū.

— Tas ir vecums, Just, — es smejos, domādams, ka vaļsirdīga atzišanās nomierinās mani, liks saņemt vienkopus pēdējo mūža dienu spraigumu un izlietot to kaut kam derīgākam par līdz šim dzīvē veikto. — Tas ir vecums. Tu esi kā gadiem ilgi kaltusi egļu malka — ātri uzliesmo un sadeg, atstājot mazu kopiņu pelnu. Tavām alkām nav izturības, vai varbūt tās nav īsteni lielas, citādi nemainītos tādā ātrumā.

Ilgi es tā sēdu, domādams krustām šķēršām un sūkdams pīpi.

Mēness virs ezera mani atdzīvina.

Sīlezera mēness! Tas manai dzīvības noīsei liekas svarīgāks nekā visiem citiem saule.

Atstāju pie būdas sliekšņa sava mūža tukšumu un smaidīdams lēnām dodos pie ezera laipām. Apsēžos laipu pašā galā, iemērcu kājas ūdenī, un man šķiet, ka tagad mēs visā izplatījumā esam divi vien — Sīlezera mēness un es, Justs Lazdkalns. Īstenāk sakot, mēs abi stāvam tālu no izlikšanās,

melniem un to māsas — mīlestības, stāvam tālu no naida un atriebības. Nav mums dziļākas jēgas, kādēļ abiem likts būt pasaulē, bet ja nu mēs te esam, tad, jādodomā, savs uzdevums mums katram ir.

Savā filozofijā kļūstu naivs kā mazs ganiņš pirmo reizi savu pienākumu gaitās.

A. Birzmalnieks.

Jūrnieka prieks.

Tavu skaistumu un tavu vilņu spēku,
Jūra varenā,
Es jau izjutu, kad sāku pirmo dēku
Dzīves arenā.

Kur tie gadi, burenieks kopš mans nu krusto.
Lepni ligojot,
Tavu plašumu, vienmēr tik tālu justu,
Dzelmēs spigojot.

Virs, kas izauklēts uz tavu vilņu plaukstām,
Straumes šķirodams,
Paliks visu mūžu uzticīgs kā draugs tām,
Tālēs sirodams.

Tāpēc, vai zied rīts, vai nakts meln pilna tvana,
Vilņos guldama,
Vējiem spītējot trauks jūrā bura mana,
Putas kuldama

Apziņos to, bet nebūt nekaunos. Taisni otrādi, tas sagādā man prieku.

Ūdens ir tik silts, ka tikko jūtu tā pieskārienus kājām. Ezera ziemepusē, kur atrodas Mārcēnu pļavas, divām kārtām gaisā karājas viegla migla. Drīzi tā izgaist, un satrūcies es iedomājos savā tuvumā kādu nelūgtu novērotāju.

Instinktīvi pagriežu galvu atpakaļ un ieraugu laipu otrā galā stāvam Mārcēnu Gunaru.

— Labvakar, — viņš smaidīdams saka, it kā būtu pieķēris mani aizliegto augļos. — Labu brīdi jau lūkojos jūsos un atzinu, ka dažai labai parunai var droši ticēt. Piemēram: „Sirma galva — bērns prāts“. Jūs te uzvedaties kā pusaudzis, kājām kuļat ūdeni, lūkojaties mēnesī un reizēm pusbalsī sarunājaties. Ar ko?...

Uzraušos uz laipām un eju viņam pretim. Manī nav īgnuma par viņa zobgalību, jo saprotu — Mārcēnu Gunars nav aizmirsis manu izturēšanos pret viņu vakar vakarā pie Miķeļa Kruzuļa. Viņš domā mani savu ienaidnieku, pašlepnumā un jauneklīgajā dedzībā negrib lūgties manu pāriešanu viņa pusē. Viņš laikam nēmis vērā vēl kādu parunu: „Dots pret dotu“.

Divas plūdmales daiļavas.

— Atnācu apskatīties, vai nederētu kādu vakaru izvilkt cauri ezeram tīklu. Mums ar Kruzuli ir draudzīga vienošanās par zvejas tiesībām Silezerā.

Mēnesnīcā viņš izskatās bālāks nekā citkārt, šis staltais gaišmatis ar savām sārta-
jām lūpām un ieradumu jautri svilpot, kad viņam gadas iet garām Mežnieku dzīvojamai ēkai.

— Ilmas kundze atbraukusi, — es saku vienkārši un mierīgi.

Mani nepārsteidz, ka Gunars ziņu uzņem bez saviļņojuma, ja neskaita viņa plakstiņu sadrebēšanu.

— Tad jau rītdien vajadzēs aiziet līdz Mežniekiem.

— Katrā ziņā, jo jums taču vajadzīgas tās radio spuldzes.

Viņa pierē starp acīm iegūļas jautājoša grumba, un šajā brīdī viņš neizskatās jauks. Viņam der smaidīt, rādīt savus zobus un svilpot, tāpat kā sievietēm ar skaidrām kājām neder valkāt brunčus līdz kurpju papēžiem.

Runājam par zvejas izredzēm Silezerā, ejam gabaliņu gar krastmalu, raugamies, kā lāgu lāgiem kāds nebēdīgs ezera iemītnieks atstāj uz mierīgā līmeņa pierādījumu par savu esamību. Es droši brienu mitrākās vietās, kur Gunars iet ar līkumu. Gluži dabīgi — viņam kājās ir jaunas kurpes. Vispār, viņš sagērbies tā, kā kad šeit būtu gaidama modes skate slaidiem, platplecainiem jaunekļiem: balta zīda kreklis, gaiši pelēkas bikses, ko uz viņa šaurajām gūžām tura ziemeļkādās josta ar ļoti izskatīgu sprādzi.

Un tāds viņš nāk zivis lūkot! — es rūgti pavīpsnāju. — Bet vai tev žēl viņa svētdienas drānu? Vai tev žēl viņa baltā krekla, kas var saburzīties vai palikt netīrs, ja valkātajam ienāktu prātā atlaisties ezermalā aiz meldriem un pārdomāt, kurā vietā būtu iespējams vilkt lielāku lomu?

Izsmeloši atbildu viņa paviršajiem jautājumiem, kā man klājies citās pusēs, un slīpi lūkodamies viņā, redzu, ka Gunars klausas labi ja ar vienu ausi. Viņa skatiens maldas apkārt un vismazāk kavējas pie Silezera ūdeņiem. Šad tad viņš lūkojas savā rokas pulkstenī, savelk lūpas smaidā un saka:

— Ir arī jums kājas, Lazdkaln, veikt tādas ceļa gabalus... Sakiet, vai ilgi domājat viesoties Silciemā?

Man gribas viņu kaitināt.

— Līdz rudenim noteikti. — nopietni at-

bildu. — Mežniekos esot daudz kas darams labam kalējam.

Jaunais „tīklu vilcējs“ uzlūko mani plātām acīm.

— Kā? Vai tad Felikss viens pats nespēs tikt galā?

Nu atklājas, cik vēlīgs pret mani grib būt Mežnieku saimnieks, atklājas, ka Felikss ir labs kalēja darbu pratējs. Labi, ka vēl pēdējā brīdī es iekožu mēli zobos un nenododu Miķeli Kruzuli.

— Saimnieks teica, ka darba pietikšot mums abiem. Bez tam, diezgan daudz sajēdzu no visiem lauku darbiem.

— Un jūs dzīvosiet Silezera būdā visu laiku?

— Jā, dzīvošu savā būdā. Ja patiksies — līdz pastardienai.

Mēs esam atgriezušies pie laipām, un tagad es skaidri saprotu, ka zvejas iespējas iz-

Ja peldoties patīcis vesti, der sasniegties.

Valkirians.

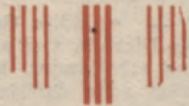
No kurorta mīlestības dziesmām.

Šeit, jūtot plašās jūras dvesmu,
Pat nomodā es sapņoju,
Ka dzīves jūrā tvaikon's esmu
Un briga, Brigit, esi tu.

Bet, man par īgnumu un bēdām,
Vēl kāda barka lien mums klāt,
Kas seko tik arvien pa pēdām...
Tā, mīļā, tava resnā māt'!

Vai atceries, kad „Milas salā“
Mūs aicināja ugunskurs?
Ar manu tvaiku tad bij galā,
Jo barkai līdz mums braukt bij kurs.

Un nu, kad jaukā laulīb's ostā
Mest enkurus drīz klāt būs brīd's,
Es vēlos: avarijas posta,
Kaut grimtu barka, peld kas līdz!

lūkošana Gunaram nav bijusi pirmā vietā dažu minūšu laikā viņš vairākkārt skatījies pulkstenī.

— Jūs kādu gaidat, Mārcēna kungs? — pavisam nevainīgi prasu.

— Kādēļ tā domājat? Tādēļ, ka brīžiem uzmetu acis pulkstenim? Nesen nopirku un... Jā, — viņš iesmejas, — var gan likties bērnišķīgi, ka es tā daru. Bet, ticiet vai neticiet, man ir tāda sajūta, it kā pulkstenis kuru katru brīdi varētu apstāties. — Viņš paceļ roku ar pulksteni pie auss, brītiņu klausas, tad piebilst: — Nē, tomēr tikš.

— Ar pulksteņiem jau tā ir, — es pamāju, — neder šādus tādus krāmus pirkt. Labs pulkstenis ir līdzvērtīgs kārtīgai, uzticīgai sievai — arvienu pareizi iekārto darba pienākumus un ēdamās reizes.

— Jau pāri divpadsmitiem, — Gunars klusi norūc. — Būs jāsak iet mājup. Jūs, Lazdkaln, nepūlieties ar spuldzes nogādāšanu man — rītu pats aiziešu uz Mežniekiem.

— O, Mārcēna kungs, es jau nebūtu to darijis, ticiet droši. Tas bija tikai joks.

Viņš paspiež man roku un gariem, gaušiem soļiem dodas projām. Baltais zīda kreklis ilgi kustas starp kokiem, līdz izzūd no mana skatienu.

Žēl, — es pašūpoju galvu, — šoreiz tam nebija lemts saburzīties. Vai varbūt tas vēl notiks?... Maz ticams, jo no viņa izturēšanās varēja saprast, ka pēc pusnakts tādas lietas jāskaita par neiespējamām un jāatstāj uz nākamo reizi. Žēl, tiešām žēl, jo rītdien maz ko varēšu pastāstīt Miķelim Kruzulim, Rītdien negaidīšu brokastis, pats iešu uz Mežniekiem un prasišu, kur es varētu likt lietā savas rokas, savas stiprās rokas. Tagad taisnā ceļā uz savu pili.

Paspēris dažus soļus, griežos atpakaļ.

Nē, tā būtu netaisnība ir pret Silezera ūdeņiem, ir sevi. Ūdens tik maigi silts, mana miesa dienas tveicē izvārgusi un gaida kaut mazu veldzi.

Norāju kreklu, ļāju noslidēt savas vīrišķības pierādīšanas svarīgākajam apģērba gabalam un dodos ezerā.

Mani neuztrauc līganais ezera dibens krastmalā, pazīstu to labi. Aizpeldu gandrīz līdz vidum, tad griežos atpakaļ.

Izkāpis uz stēķiem, labsajūtā izstaipos, un man liekas, ka šobrīd es spēka ziņā varētu sacensties pat ar Mārcēnu Gunaru. Kad mitrums nožuvīs, ar plaukstu saglaužu mātus, apģērbjos un eju uz būdu.

(Turpinājums sekos.)

FRICIS KLAIPS.

SAKTA.

Jēkabs Rimbenieks par visu vairāk cienīja labus ēdienus, tādēļ bieži neuzticējās kalpones gatavošanas mācai, bet pusdienoja Zostiņu ēdienu namā, kur porcijas, pretēji citām līdzīgām iestādēm, bija smieklīgi mazas, toties nenoliedzami garšīgas. Zinamā mērā Rimbenieka acis minētais ēdienu nams izpelnījās atzinību vēl divu iemeslu dēļ: tas neatradās visai tālu no viņa vasarnīcas, un viena no apkalpotājām savā izskatā varētu būt Gretas Garbo dubultniece. Patiesībā viņa maz līdzinājās slavenajai zviedrietei, bet Rimbenieks, nebūdam liels kino cienītājs, iedomājās Garbo visdaiļāko kino mākslinieci.

Kādā pēcpusdienā viņš jau bija ticis galā ar teļa cepeti un salātiem, kad ēdienu nama lielākajā istabā ienāca pavēcs, omulīga izskata kungs, sausinādams savos apmēros mazākam palagam līdzīgā kabatas drānā savu kailo, nosvīdušo galvas virsu.

Jēkabs Rimbenieks ļāva karotei ar dzērveņu ķīseli un mannā noslidēt atpakaļ šķīvī. Gandrīz reizē viņu ieraudzīja arī ienācējs, ātri piesteidzās Rimbenieka galdiņam un pūzdams atslīga krēslā.

— Skaties, kur viņš ienācis! Un es skraidu pa visu jūrmalu meklēdams! Sveika būšana.

Viliberts Steņģis nebija Rimbeniekam nekāds īpašs draugs. Sevišķi pēc pagājušā gadā kopīgi veiktajiem veikalnieciskajiem darījumiem Rimbenieks atzina, ka ir labāk no tik viltīga kompanjona turēties vismaz dažas desmit jūdzes nostāk. Parasti Steņģis dzīvoja Rīgā un tikai dažas reizes mēnesī apmeklēja Rīgas jūrmalu vai kādu citu metropoli tuvāku kurvietu. Viņam nebija auto, kaut arī Rimbenieka divvietīgo „ševroletu“ viņš dēvēja par tukšu šprotu bundžu. Vispār — Steņģis cienīja vairākkārt apgrozīt pirkstos katru santīmu, lai gan viņa mantu precīzi varētu izteikt tikai ar septiņiem cipariem.

— Es brīnos, mīļais, kāds nelabais tevi tā dzīnis noskrieties! Manas vasarnīcas atrašanās vieta tev taču zinama, — Jēkabs Rimbenieks pēc brīža sacīja.

— Tu laikam domā, ka man vajadzēja tur sēdēt un gaidīt, ja kalpone sapīkusi ruc: „Kundze aizgāja uz plūdmali, kungs pusdieno diezin kādā tur ēdienu namā. Un man nav laika — jāiet ravēt zemenes.“ Tikai pēc ilgas tielšanās slikti audzinātā vecā meita piezīmēja, ka tevis iecienītajam ēdienu namam jāatrodas tepat tuvumā, tad aizgāja, it kā es viņai būtu lūdzis kādu naudas gabalu vecpuišu pabalstīšanas apvienībai. Kas jūs par divainiem ļaudīm! — un Viliberts Steņģis lieku reizi cilāja virs galvas savu prāvo kabatas drānu.

Atstūmis pusizstrēbto saldā ēdiena šķīvī, Rimbenieks mājīgi salika rokas uz galda un, kā jau labi paēdis cilvēks, gluži miermīlīgi prātoja: ar ko gan izskaidrojams Steņģa kunga matu trūkums? Viņa galva ir gluda kā labi lakota Lieldienu ola.

— Spriežot pēc tavas nemierīgās uzvešanās, liekas, ka gribi man sacīt ko svarīgu.

— Pats par sevi saprotams! Par velti nebraukšu pie tevis uz jūrmalu un nedzenāšu kā āpšu šunelis mediūmu. Ilgu laiku mani jau krājies sapīkums pret tevi. Pirms divi nedēļām mana sieva tikusies ar tavējo, pārbrauca mājās nīkna kā pūce. „Rimbeniece dzīvo jūrmalā! Rimbeniecei ir vasarnīca! Rimbeniecei ir tērpī!... Vārdu sakot, Rimbeniecei ir viss, kā man nav!“

— Tur tu esi vainīgs, mans mīļais.

— Nu, protams! — Steņģis rugti iesmējās. — To es no tevis jau gaidīju. Un to saka arī mana sieva. Pagājušā nedēļā Alvīne uztraucās vēl vairāk. „Vilibert,“ viņa vaimanāja, „vai tev akmens sirds vietā? Iedomājies, Rimbeniecei dzimšanas dienā vīrs uzdāvējis jaunu plūdmales garderobi un — jel klausies tu, skopuli! — platina rokas pulkstenī!“

— Taisnība, — Jēkabs Rimbenieks pamāja. — Lai saglabātu mīlo mieru, biju spiests parūpēties par visu šo lietu iegādi, kuras mana cienīgā savukārt noskatījies no kādas citas. Es ieteiktu arī tev

Atpūtas brīdis smailītē

kaut drusku uzklausīt savas otrās puses vēlēšanās.

— Vai tev prāts, Jēkab! Gribi mani nelaikā iedzīt nabagmājā!? Visiem nav tādas naudas kundzes kā tev, tādēļ taupība jāstāda pirmajā vietā.

Tas jau izklausās gandrīz pēc gudra ievada uz aizņemšanos, — Rimbenieks iedomājās un sabozies nolieca galvu. — Bet uz mani lai viņš neliek nekādas cerības, ja pats negrib izkustināt kādu latu no saviem noguldījumiem.

— Un vakar...

— Vakars tava cienīgā lieku reizi vēl stādīja manas sievas apstākļus par priekšzīmi tev un daudziem citiem vīriem? Redzēju abas pastaigājamies plūdmalē, tā tad tavējā bija atbraukusi jūrmalā un satikusies ar manējo.

— Tieši par vakardienu gribu tagad sūdzēties. Tīrā laime, ka mana Alvīne iebrāucot neapmetās pie tavas sievas, bet gan pie kādas attālākas radnieces Dzintaros.

Tiešām laime, — Jēkabs Rimbenieks sevī noslēpumaini noprātoja.

— Jā, un vakar, pārbraukusi mājās, viņa pusstundu lūkojās manī baltām acīm, tikai pēc tam sākdamā kārtējo vaimanāšanu: „Vilibert, tas vairs nav ciešams! Iedomājies, Rimbeniece vakar bija izgriezusi ar jaunu rotas lietu — mazu saktiņu pie kakla izgriezuma! Brīnišķīga lietīņa, kaut vēr-

Drošs paliek drošs.

tība tai varbūt nav sevišķi liela. Ak, Vilibert, Vilibert, es skaudībā priekšlaikus nodzeltēju kā rudenī koka lapa! Vai tu kaut reizi esi izrādījis man mazu uzmanību, nemaz nerunājot par lielām? Bet tagad es vairs nedomāju lūgties ko no tevis, tagad tu man noteikti apsolīsi nopirkt ko līdzīgu Rimbenieces saktai, citādi es...“ Ek, — stāstītājs atmeta ar roku, — nav nozīmes atkārtot visus tos sašutuma pilnos vārdus, kas tavas izšķērdības un tavas sievas greznošanās kāres dēļ bija man jādzird. Dūsmās gribēju jau šorit drāzties pie tevis un aizrādīt, ka šādā garā visam turpinoties es dabūšu sirmus matus.

Rimbenieks atļāvās asprātīgu joku, kā viņam pašam šķita:

— Sirmus matus, tu saki? Vai zini, par to tu varētu man pateikties līdz mūža beigām.

— Nezobojies, Jēkab, es runāju no tiesas. Tā būtu nekaunība, ja tu manus aizrādījumus atstumtu apmēram tā kā šo saldā ēdiena šķīvī. Kur tev radās doma pirkt savai sievai to nelaimīgo saktu? Tā izrādījās kā pēdējais piliens pārpilnā traukā...

Savos pārmetumos iekarsis, Steņģis pārliecinošiem vārdiem mēģināja iestāstīt, ka izšķērdība esot pirmā pazīme uz putēšanu, ka šī nejaukā rakstura īpašība, kā tas tagad redzams, savekot cilpu ap kaklu gluži kārtīgiem, godīgiem ļaudīm. Viņš bija tā aizrāvies, ka nemaz nemanīja pārvēršamies drauga sejas izteiksmi.

Jēkabs Rimbenieks izskatījās nopietni domāgs. Tikai ar vienu ausi klausīdamies Steņģa vārdu plūsmā, viņš sevī prātoja:

— Sakta, sakta... Kas tā varētu būt par saktu? Hm, nevaru atcerēties, kad es sievai būtu dāvējis šādu rotas lietu.

— Jēkab, to tu nem vērā — negrūd taču sevi un mani tīšu prātu pazūšanā. Gan redzēsi, vēlāk pašam nāksies nožēlot, jo sieva savās prasībās paliks arvienu nepiepildāmāka. Un tad būs par vēlu.

— Tad iešu sūdzēties tās sievas vīram, no kuras manējā nem iedvesmi savām prasībām, — Rimbenieks mēģināja atjokot, bet viņa labsajūta bija jau tikpat kā sagandēta.

Viņš pavādīja draugu uz dzelzceļa pietātni. — Viliberts Steņģis ne par kādu cenu negribēja lieki uzkavēties jūrmalā, kur cilvēki ar savām ārišķībām padarot citus tikpat vieglprātīgus — un lēnām devās atpakaļ.

Savos secinājumos Rimbenieks bija jau nonācis pie noteikta slēdziena.

— Nav šaubu, Antonija mani pievil. Saktu viņai būs uzdāvējis kāds plūdmales draugs savas mīlestības pierādīšanai. Na, to mēs noskaidrosim.

*

Tādi izskatījās jūras un plūdmales cieni-tāji 1900. gadā. Vai mūsdienu peldētāji, tiklab dāmas, kā kungi, nevēlētos izteikt viņiem līdzjūtību?

Un cik mulķīgi, — viņa mēģināja sevi pārliecināt, — piešķirot vienkāršai nejausībai tik dziļu nozīmi. Es taču neesmu vairs pusaudze, varbūt drīzi kļūšu sieva...

Tā mazliet pārvarējusi sevi, viņa pieņēma Boba priekšlikumu iet brokastīs mola tuvumā, un jau priecājās, ka redzēs tur košo, svētku drānās tērpušos publiku, dzirdēs bērnu klaigas, kas rotaļājas plūdmales smiltīs. Tomēr kaut kur dziļumos palika nelādīgā jūtoņa, kurai agri vai vēl vajadzēja uzpeldēt.

Svaigās austeres, viegli aplaistītas ar citrona sulu, vieglais baltvīns un dzīvās saronas garastāvokli uzlaboja.

Vējš pūta no Francijas — silts, smaršīgs, jau drusku sajaucies ar ūdens sāļumu. Cik tīkami lūkoties Boba jautrajās acīs un ilgoties viņa sārtu lūpu skūpstus!

Šķita, ka Lilija jau pilnīgi aizmirsusi starpgadījumu piestātnes drūzmā.

Pēc brokastīm viņi labsajūtā atpūtās plūdmales ērtajos pitajos krēslos, lūkojās viņu rotaļā ar krastmalas bāli dzeltenajām smiltīm.

Lilija izteica vēlēšanos tūdaļ izpeldēties, un Bobs, protams, piekrita.

Peldēdami viņi sacentās viens ar otru, kamēr Bobs nogura. Bet Lilijas zemnieciskā veselība un izturība, ko pagaidām vēl tik maz bija atņēmusi pilsēta, atkal un atkal meta viņu šalčošo viņu putās.

Pagāja diena, jautra, prieka pilna diena. Vakārā lielajā viesnīcā tika dejots.

Uz zaigotošā parketa, melnādaino orķestra skaņas, slīdēja pāri, pieklāvušies viens otram, tomēr nopietnām sejm un atturīgām kustībām, kas radītu izbrīnu kurā katrā šeit ienākušajā ārzemniekā. Likās, ka dejojāji nebūtu dzīvi ļaudis, bet kādas uzvilktas koka lelles.

Lilija Braite, kaut nēmusi Londonā dejas stundas, nevarēja lepoties ar sevi kā labu dejas partneri. Tomēr ar lielu rūpību viņa pūlējās nepalikāt takti iepakaļus Bobam, ļoti priekšzīmīgam dejojājam.

Starpbrīdī viņi izgāja viesnīcas dārzā, kur jau ziedēja nakts ar savām neskaitamajām gaišajām neļķēm — zvaigznēm.

Drīzi pēc tam no viesnīcas lielajiem, atvērtajiem logiem sāka plūst kārtējā fokstrota skaņas. Kaut kur čaloja strūklaka, bet no otras puses skanēja tāli automobiļu signāli un tramvaju zvani.

Lilijai, kas līdz šim vēl ne reizi nebija ciemojusies jūrmalas kurortā, viss šķita kā paradīzes lieliskums, kā jaukāko sapņu piepildīšanās. Viņi gāja pa klusām taciņām, kamēr nonāca līdz pelēkam akmens solam. Labu laiciņu abi klusēja.

Vai tiešām tas notiks tagad? Vai tiešām?... — viņa domāja.

Beidzot Bobs ierunājās, noliecis galvu un

lūkodamies savu balto tenisa kurpju purngalos. Lilija klausījās viņa balsī, kas jaucās ar muzikas skaņām.

Cik brīnišķīgi likās Boba vārdi par viņa skumjo vientulību un par to, ka viņš nespēj vairs ilgāk gaidīt, ka viņai jādod atbilde vēl šodien, tūlīt, šajā brīdī, jo viņš mīl viņu jau sen un tagad lūdz viņas roku un sirdi.

Lilija saprata — tagad pienācis izšķirošais, sen kārotais brīdis, bet nevarēja atbildēt tā, kā domāja to nepieciešamu, spēja tikai pacelt uz Bobu acis un murmināt:

— O, Bob...

Viņi skūpstījās gariem, liksmes pilniem skūpstiem, un Bobs Dandijs kā apreibis lūkojās Lilijas acīs...

Tad pēkšņi meitene juta pazīstamu, rupju un reizē glāstošu rokas kustību pār savām krūtīm. Viņa mirkli nobāla, kaklā atkal kas iespīdās...

Abām rokām atgrūdusi no sevis Bobu Dandiju, viņa metās bēgt, paslēpās savā istabā un, izplūdzdama asarās, iekrita gultā.

Acu priekšā rēgojās derdzīgā, iesarkanām spalvām klātā roka, un viņai šķita, ka tā pieder Bobam.

Nākamā rītā ar pirmo vilcienu viņa aizbrauca uz Londonu.

Tulk. F.

Kā Jums patīk šis plūdmales tērps, saukts „Taurēnītis“? 1890. gada modes dāmas par to jūsmoja, bet ļaudis ar tikumīgākiem uzskatiem dēvēja ļoti nekautrīgu.

V. DŽEKOBSS

Jūras spoks

Nē, — sacīja naktssargs Bils, apsēdies uz pāja mola galā un iebāzis mutē jaunu kožlājamās tabakas gabalu, — esmu bijis jūrā četrdesmit gadu, bet nevaru sacīt, ka būtu kādreiz redzējis istu spoku.

Tā bija vilšanās, un es to pateicu. Zinādams Bila fantazijas spējas, biju gaidījis kaut ko sevišķu.

— Nē, spokus neesmu redzējis, bet varu stāstīt par daudziem divainiem notikumiem, ko esmu piedzīvojis, — Bils turpināja. — Jā, divainas lietas...

Pacietīgi gaidīju. Bila skatiens, kas līdz šim bija fiksēts uz Sureju, tagad slīdēja gar upi, brīžiem apstājās pie kuģiem, tad atkal pievērsās man.

— Vai esi dzirdējis, ko vecais kapteinis Hariss nesēn stāstīja par viņam pazīstamu kapteini? Tam kādā naktī pavēlēts mainīt kursu, viņš paklausījis un atradis jūrā mazu laiviņu ar pieci dzīviem un trīs mirušiem vīriem.

Pamāju:

— Šis stāsts ir vecs, daudzkārt dzirdēts visādās variācijās.

— Tas viss pamatots uz tā, ko es viņam kādreiz stāstīju, — Bils ieminējās. — Negribu apsūdzēt kapteini Harisu, ka viņš izlieto cita vīra stāstu, to sagroza. Viņam ir tikai slikta atmiņa, tas viss.

Es kaut ko norūcu.

Hariss bija atklātākais un taisnīgākais vecis, kāds jebkad dzīvojis šai pasaulē, tādēļ viņa stāsti bija īsi, ierobežoti, turpretim Bils pastāvīgi deva vaļu savai bagātīgajai fantāzijai.

— Tas atgadījās apmēram pirms piecpadsmit gadiem, — Bils sāka stāstīt, pārvietojis mutē tabaku, lai tā netraucētu runāt. — Biju vecākais matrozis uz „Bezdelīgas“, preču kuģa, kas neturējās pie noteiktiem maršrutiem. Toreiz braucām no Londonas uz Jamaiku ar gabalprecēm.

Brauciens sākās reti jauki. Mūs izvilka no sv. Katrinas dokiem līdz Norei, tad dabūjām labu vēju, ātri vien izdzina mūs no kanālā Atlantikā. Lielisks brauciens! Pirmais stūrmanis bija tik labā omā, ka viņu varētu pat piekaut.

Bijām jūrā jau desmit dienas, viss gāja labi, bet pēkšņi...

Kādā vakarā, kad ar otro stūrmani stāvēju pie stūres, pie mums uznāca kapteinis Brauns. Viņa seja bija tik savāda, kādu to vēl nekad nebiju redzējis, un viņš stāvēja un raudzījās uz mums, neko nerunādams. Beidzot viņš redzami sapēmās un teica:

— Mr. McMilan, nupat piedzīvoju ko ļoti neparastu un nezīnu, ko darīt...

ARKADIJS AVERČENKO.

Hallo!

Arseniks dažās slimībās ir ļoti noderīgs līdzeklis. Bet ja liktu cilvēkam norīt veselū ēdamkaroti arsenika, abi būtu beigti — ir cilvēks, ir arseniks.

Spieķis ir ļoti noderīga lieta, kad uz ta atspiežas: Bet tajā mirklī, kad ar spieķi sākas kaustīt cilvēkam muguru, spieķis uzreiz zaudē savas noderīgās īpašības.

Kas gan var būt skaistāks un milīgāks par bērnu? Daba, liekas, laidusi darbā visas savas spējas, lai radītu veselīgu zilacainu bērnu. Kurš gan no mums nav priecājies, jūsmojis par bērniem? Bet ja kāds no ceturta stāva loga sāktu sviest bērņus uz garāmgājējiem, pēdējie sajūtīs pret to riebumu un ignumu.

Nevaru iedomāties neko derīgāku par adatu. Bet pamēģiniet to norīt!

Ar to gribu sacīt: kaut gan ar ilēnu neskuļ bārdu un ar lietussarga kātu nevelk grūzus no acīm, bet runāt pa telefonu bez kādas vajadzības veselū pus stundu — uz to ir dažs kā uzburts. Un neredz tur neko sliktu!

Reizēm man pa telefonu zvana jaunkundze.

Es apzinīgi nesaucu viņu vārdā, tādēļ ka katram vīrieša cilvēkam ir sava jaunkundze, kas tam zvana. Tādas jaunkundzes raksturu grūti aprakstīt. Viņā netrako stipras kaisles, viņai nav arī lielu netikumumu. Viņa nav mulķe, šo to lasījusi. Ja pāris simtu tādu jaunkundžu, piemaisot viņām kavalerus, sālaiz teatrī, rodas diezgan ciešams teatra apmeklētāju pūlis. Bet nekad neviena no viņām neuzrakstīs „Jevgeņiju Oņeginu“, neuzcels katedrāli. Bet tādēļ no dzīves projām raidīt tās nevar — dzīve paliktu gluži gausa. Vēstures grāmatās viņas ar saviem kavaleriem ieņem ļoti redzamu vietu, tās ir kā balts papīrs, uz kā tik skaidri atdalas melnie vēstures burti.

Ja nebūtu viņu ar saviem kavaleriem, teatri stāvētu tukši, modes grāmatu izdevēji izputētu, bet centralās telefona stacijas telefonistes bezdarbībā aptaukotos.

Jaunkundzes neļauj telefonistei gulēt. Vairāk desmit tūkstošu skaitā, viņas katru stundu prasa savienot ar tādu un tādu numuru.

Par nožēlošanu, jaunkundzēm nevar ieskaidrot, ka saruna vaigu vaigā ir kā vēstule, kas stiepjama desmitām lappusēm, bet saruna pa telefonu — telegrama, ko sūta tikai nepieciešamības gadījumā, taupot katru vārdu.

Lai pamēģina kāds no lasītājiem to jaunkundzei ieskaidrot, viņa tajā pat dienā piezvanīs man pa telefonu un jautās: vai taisnība, ka es to uzrakstījis? Kā es, vispārīgi, dzīvoju? Un vai tiesa, ka viņa pagājušā nedēļā redzējusi mani kopā ar kādu blondīni?...

— Jūs lūdz pie telefona!
— Kas lūdz?
— Nesaka.
— Es, liekas, tūkstošām reižu esmu saucis: katrā ziņā uzzināt, kas zvana!
— Es jau prasīju. Nesaka. Smejas. Tu, saka, neko nesaproti.
— Ak tu kungs! Hallo! Kas pie telefona?

Runā jaunkundze. Atbild:

— Ak Dievs, cik dusmīga balss! Mēs šodien lielajā?

— Nē, nav nekas. Tikai telefons ķērc, — es runāju ar ārēju laipnību. — Ko labu teiksiet?

— Ķo? Laba? No kura laika jūs sākat teikt komplimentus?

— Tas nav kompliments.

— Jā, jā, jau zinām — katrs vīrietis, komplimentus teikdams, piebilst, ka tie nav komplimenti.

Pārāk, pārāk žēl, ka viņa neredz manu seju. Es ciešu klusu, bet viņa jautā:

— Ko jūs sakiet?

Ko viņai sacīt?

— Jūs no mājas runājiet?

— Cik jūs smieklīgs! No kurienes, tad?

Ko vēl viņai sacīt?

— Bet es domāju, ka no Kindjakiniem.

— No Kindjakiniem? Hm... Jūs, liekas, par Kindjakiniem vien domājat? Jums, liekas, patīk madame Kindjakina... Es kaut ko par jums dzirdēju!...

To viņa sauc par „intrigēšanu“. Pēc tam stāstīs kādam no saviem kavaleriem: „Un es viņu vakar briesmīgi „intrigēju“!“

Nošķucis stāvu ar klausekli pie auss, skatos vārnā, kas uzmetusies uz staba, un pirmo reizi nožēloju, tādējādi apgānīdams sava ne-laika tēva piemiņu: „kāpēc es neesmu vārna?“

Pie auss skan:

— Ko jūs tur — aizmigāt?

— Nē, neaizmigu.

Cik briesmīgi, ka jāsapka kaut kas, bet nekā nav ko teikt. Un jo vairāk par to pārliecinies, jo dullāks paliec.

— Hallo! Nu, ko nerunājiet? Ar jums briesmīgi grūti sarunāties pa telefonu. Stāstiet, ko jūs dariet?

Mazliet nogaidījis, dodu tādu atbildi, ko izdzirdis kāds cits, nosviestu klausekli un bēgtu projām bez atskatīšanās.

— Ko daru? Strādāju ap kreditbiļetēm.

— Hallo! Es jūs nesadzirdu!

— Taisu kreditbiļetes.

— Ko? Kreditbiļetes?

— Jā. Viltoju naudu.

— Ko nu melšiet! Jums jau atbildes netrūkst! Kur gan jums viss tas rodas? No pietni — kas jums no jauna?

Iekožu apakšlūpā un vēlreiz pārliecininos, ka asinis ir sāļainas, metalisku piegaršu.

— Kā vampiri var tādu riebekli dzert?

— Ko-o?

— Es saku, ka nesaprotu, kādu garšu vampiri atrod cilvēku asinīm.

Viņa nemaz nebrīnas par tādu sarunas virzienu.

— Tā tad jūs ticat vampiriem?

Vajadzētu, protams, sacīt, ka neticu, bet tā kā man vienalga, es gudri atbildu:

— Ticu.

— Nu, kā jums nav kauna! Jūs, kulturas cilvēks, bet ticat vampiriem! Nu, sakiet, kāds jums pamats ticēt? Hallo!

— Ko?

— Es jautāju — kāds jums pamats?

— Uz kam? — es nejēdzīgi jautāju, lasīdams uz telefona staba plakatu: „Simts rubļu tam, kas pierādīs, ka pie Naranoviča gatavas drēbes nav lētākas kā citur.“

— „Uz kam“ nesaka. Saka: „uz ko.“

— Kas par „uz ko“?

— Pamats.

— Dzīve negaida, — es iebilstu, kā man liekas, diezgan pamatoti.

— Nē, jūs man sakiet, kāpēc ticat vampiriem?

— Intuīcija.

Liekas, viņa šo vārdu nezina, tāpēc no-velk:

— A-a-a, — un kā iztraucēts putns pārlec uz cita zara. — Kas pie jums, vispārīgi, no jauna?

— Simts rubļu tam, kas pierādīs, ka pie Naranoviča gatavas drēbes nav lētākas kā citur.

— Pie kāda Naranoviča?

— Drēbnieka. Laikam, dāmu.

— Nerunājiet nejēdzības. Jūs aizmirstat, ka runājat ar jaunkundzi. Vispārīgi, jūs pēdējā laikā esat briesmīgi samaitāts.

Un tā mēs stāvam, divi vai trīs verstis attālumā viens no otra, pielikuši pie auss melnu, izdobtu kaučuka gabaliņu, un no manis uz viņu stiepjas stiepule — vienīgā saite starp mums.

Kāpēc stiepule tik reti trūkst? Labi būtu, ja kāds liels putns uzstotos stiepulei visvāri- gākā vietā, un... Jā, nūdien, tas patiesi va- rētu notikt. Bet ja es uzliktu klausekli uz loga un aizietu? Un tad visu vainu uzgrūztu tam „nolādētajam telefonam“. (Mūžīgas ķibeles ar tiem vadiem! Ir parunāties ne- var kā nākas!) Saruna jāpārtrauc pie ma- niem vārdiem. Lai jaunkundze domā, ka es no dusmām vai plīstu, ka nevaru iesākt iz- stāstīt.

— Hallo! Jūs klausāties? Es jums tūlīt ko pastāstīšu, tikai tam jāpaliek starp mums. Vai iet? Dosiet vārdu?

— Ai, protams, dodu! Vai, mirstu ziņ- kārībā!

— Vakar, kad piegāju pie Bakalējeva dzīvokļa, piepeši no turienes iznāca šmagins — bāls kā nāve! E...

Es nolieku klausekli uz loga (ja noliktu uz aparata, jaunkundze varētu atkal piezva- nīt), nolieku klausekli, atvieglots nopūšos un uz pirkstgaliem zogos projām (stiprus soļus klausekli var dzirdēt!).

Varu iedomāties, kā viņa stiepules otrā galā trako.

— Hallo! Es klausos! Kādēļ nerunājiet? Ak Kungs! Jaunkundz! Centrale! Kāpēc jūs atvienojāt? Dodiet 54-27!

Bet telefoniste, droši vien, atbild kokainā balsi:

— Vai nu klauseklis noņemts, vai linija bojāta.

Labā telefoniste!

Reiz jaunkundze man piezvainija agrā rītā. Bija auksts, bet es, zem segas sasilis, domāju, ka nekāda pasaules vara mani ne- izkustinās no gultas. Tomēr, kad iešķindē- jās telefona zvaniņš, es, minutes trīs nogu- lējis pie apdullinošajām skaņām, beidzot, aukstumā drebedams, pietrūkos un pieskrēju pie telefona, lēkādams no vienas kājas uz otras — grīda auksta kā ledus.

— Hallo! Kas?

— Sveiki! Jūs vairs neguļat? Agri gan ceļaties. Es arī piecēlos. Nu, kas pie jums dzirdams?

Lēkādams no vienas kājas uz otru, gurdi šo to iebildu.

Pēc desmit minutes garas sarunas iz- dzirdu sirdi nomierinošus vārdus:

— Bet es ļoti labi esmu ierīkojusies — guļu pie kamīna, ir tik silti, silti. Dzeru ka- fiju, pārskatu žurnālus un runāju pa tele- fonu. Telefons man tepat uz galdiņa. Iedo- mājās piezvanīt jums... Hallo! Kāpēc ne- atbildiet? Centrale! Kas tas? Atkal sabo- jāts!? Kungs Dievs!

Tā es uzrakstiju stāstu.

Simts tūkstošiem jaunkundžu, domāju, to izlasīs, un ja tikai desmit no viņām pārdo- mās uzrakstīto un sapratīs, ko gribēju sacīt, pasaulē dzīve kļūs vieglāka.

Citas avīzes lūdzu pārdrūkat

— Vai nejutaties patreiz vientuļa?
— Džonsa kungs, mana dzīve pēdējā laikā ir neciešama... Starp citu, saukšu jūs vienkārši Džoniju, jo man patīk jūsu seja. Tikai, lūdzu, nerakstiet visu, ko jums saku, savā avīzē.

— Neraižējaties, protu šķirot vajadzīgo no nevajadzīgā.

— Jūs nevarat iedomāties, ka viss man jāpārcieš. No visām pusēm mani mēģina ielenkt manas mātes nākamie znoti, un tās mātes piepalīdz saviem dēliem.

— Tā var cerēt uz panākumiem.

— Visādi laudis pūlas pārdot man dažādas lietetas, — pils, vasarnīcas, jachtas, zemes gabalus, dārglietas un tā tālāk. Man nekā nevajaga no visa tā, ko viņi piedāvā. Zinat, ko es šodien vēlētos vislabāk?

— Grūti uzminēt.

— Es gribētu iet uz kādu priekšpilsētas kino, jums līdzīga cilvēka pavadībā.

— Ak debess, cik pieticīga jūs esiet!

— Un noskatījusies filmu, gribētu ēst desu ar labi daudz kīplokkiem.

— Kādēļ gan jūs to nevarētu darīt? Man tieši šovakar brīvs laiks.

Viņas sejiņa saviebās kā lielās sāpēs.

— Es nevaru to darīt, Džonij. Šodien māte rīko man pusdienas pie kādas hercogienes. Šai augststāvu dāmai ir divi pieauguši dēli — viens likām kājām un neglītiem zobiem, otrs stostas, iespējams, ka man vajadzēs apprecēties ar vienu no šiem skaistuliņiem, lai tikai laudis liktu mani mierā.

— Tomēr hercogiene jūs vēlētos būt?

— Gribu būt es pati kaut dažus gadus, — viņa ģēdīgi iztrauca. — Gribu ceļot, izklaidēties ar interesantiem vīriešiem, kas nedomātu par manu roku un pūru. Visi saka, ka esmu glīta...

— Neticiet viņiem, mans bērns, nauda vienmēr pārāk sajūsmina laudis.

— Vai ar to jāsaprot, ka jūs neskaitiet mani pievilcīgu?

— Es ne visai cienu gaišmātes. Nezinu, Dezij, ko jums ieteikt. Varbūt jums derētu atteikties no savas bagātības.

— Atteikties no bagātības?

— Jā, paturēt tikai dzīvei nepieciešamo...

— Bet es milu naudu, Džonij! Neciešu vienīgi laudis, kas par to jūsmo.

— Tā tad arī pati par sevi jūs neesat labās domās?

— Tā iznāk. Bet nerunāsim vairs par naudu, Džonij.

Atvadoties viņa man sacīja:

— Ja vēlaties, atnāciet pie manis vēl kādreiz. Sakiet, ka esat ieradies piedāvāt man pirksanai kādu pili Austrijā, citādi mans sekretars jūs neielaidīs.

Tā tas viss sākās.

Kad dažas dienas vēlāk es pie Dezijas dzēru tēju, viņa teica:

— Jūs runājat, ka jums patīktu dzīvot laukos un rakstīt tur romanu, ja vien jūsu materialie apstākļi to atļautu.

— Jā, tā es vienmēr sapņoju.

— Jūsu sapņi var pārvērsties īstenībā, pie tam visā drīzumā.

Es sarkastiski iesmejtos:

— Jūs piedāvājat man naudu, Dezij?

— Bez šaubām, nē.

Paraustīju plecus.

— Kā lai tad saprotu?

— Piedāvāju jums laulību.

— Laulību? Varbūt ar jums? — mēģināju jokot.

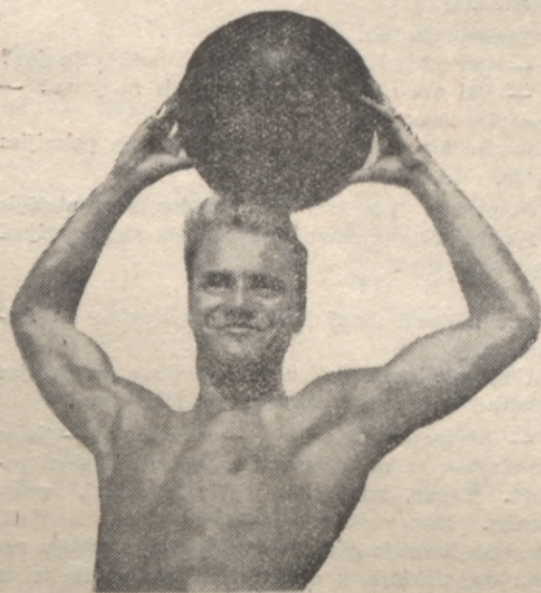
— Jā, Džonij, tieši ar mani.

Jutu dziļu tvikumu vaigos, bet mēģināju izturēties pavirši.

— Jūsu priekšlikums, Dezij, man jānoraida ar draudzīgu ieteikumu aiziet pie nervu specialista.

Dezija par tādu aizrādījumu daudz neuztraucās.

— Pagaidiet, Džonij, nepārsteidzieties, man ir lieliska ideja: mēs apprecēsimies, pēc tam jūs dzīvosit laukos un rakstīsiet savu romanu. Kā mans

Piekrīšanas lauru plūcējs.

Vīrs, jūs automatiski kļūsit pieklājīgu ienākumu saņēmējs.

— Un jūs? Ko jūs darīsiet, Dezij?

— Es ceļošu. Kā Džonsa kundzi mani tik daudz neapgrūtinās visādi laudis, un tā es vieglāk varēšu izvēlēties sev īsti tikamu dzīves draugu.

— Kā? Jums taču viens būs — es.

Viņa draišķīgi iesmējās:

— Jūsu reliģiskie uzskati taču atļauj šķiršanos. Vai nav taisnība, Džonij? Mēs pat varam pēc laulībām nemaz netikties, ja jūs tā vēlaties. Neesat egoists, Džonij, un piekriņat manam priekšlikumam.

— Lūdzu, tikai neraudiet, mīļā Dezij, — mēģināju viņu mierināt.

— O, Džonij! — viņa šņukstēja. — Tā es vairs nespēju ilgāk dzīvot! Apsolu jums, ka visā drīzumā, citiem vārdiem, tad, kad jūs būsit izraudzījies sev īsteni atbilstošu meiteni un gribēsiet precēties, es burtiski apbēršu jūsu līgavu no galvas līdz kājām dārgakmeņiem!

*

Mēnesi pēc kāzām man vajadzēja atzīt, ka viss iznācis daudz labāk nekā biju iedomājies.

Nopietna darba darītājus nav ieteicams traucēt.

Dzīvoju lielā un grezni iekārtotā namā Malverna Hila tuvumā, nēmdams no Dezijas tieši tik daudz naudas, cik agrāk pelnīju kā krietns žurnālists. Manas sievas uzticības persona Londonā, vietējais advokāts Dženkinss, kārtīgi nomaksāja arī visus saimniecības izdevumus.

Jūs varbūt interesē mūsu medus mēnesis? Labi, dažos vārdos pastāstīšu.

Medus mēnesi aizvadījām diezgan labi dažādās Eiropas viesnīcās, allaž ziņkāru ļaužu ielenkti. Patiesībā šajā mēnesī es maz redzēju savu jauno sievīti, kaut gan tādās reizēs, kad bijām kopā, mēs atstājām novērotājiem ļoti laimīga jaunsaulāta pārā iespaidu. No sievas tuvuma mani galvenā kārtā atturēja tas apstāklis, ka biju uzņēmis viņas galvenā sekretara pienākumu izpildīšanu. Un šajā ziņā jutu prieku: savu maizi neēdu par velti.

Pēc tam Dezija aizbrauca ar kādu savu draudzeni uz Biaricu, es savukārt pazudu Malverna Hila klusumā.

Saprotams, laikraksti šādam stāvoklim tūdaļ pievērsa uzmanību, sāka jau rakstīt par mūsu šķiršanos. Bet Dezija un viņas māte galīgi noliedza šīs baumas, abas apgalvodamas, ka mēs dzīvojam tikpat laimīgi kā divi iemilējušies baloži un ka vaina slēpjoties tikai tajā apstākļī, ka man patīkot dzīvot ļaužu klusumā.

Un laikrakstu ļaužu fantāzija pamazām aprima. Laiku pa laikam saņēmu no Dezijas dažāda satūra telegrammas. Tās viņa parakstīja ar vārdu „mamma“, lai maldinātu ziņkāros telegrafa un pasta ierēdņus. Viņa nopirka man sešus lieliskus jāzāmgirgus un lielu, greznu jachtu. Ar jachtu, pēc viņas norādījumiem, man vajadzēja braukt pie viņas uz Doviļu.

Es aizbraucu.

Viņa sagaidīja mani ar trim saviem paziņām, kuru vārdus neesmu uzzinājis vēl līdz šai dienai.

Izrādīju niknumu par Dezijas aicinājumu, jo domāju, ka ar to viņa pārkāpusi mūsu noteikumus laulībā. Otrā dienā pēc manas atbraukšanas Dezijas istabā, viesnīcā, starp mums notika „sirsnīga“ izskaidrošanās, kas nav nekāds retums laulāto dzīvē un ar ko gribot negribot jāsamierinas.

Kad pirmais uztraukuma vilnis bija pāršalcis, prāti nomierinājušies, Dezija izklaidīgi klausījās manos ieskatos par Doviļu un tās raibo viesu pūli. Pēc tam viņa sapņaini nostājās pie loga.

— Džonij, gribu jums sacīt ko svarīgu...

— Lietas, par kurām mēs patlaban runājam, nav māsvarīgas.

— Ir kaut kas vēl svarīgāks, vismaz man, Džonij.

— Interesanti dzirdēt.

— Džonij, — viņa klusi runāja, — esmu... iemilējusies.

— Taču ne mani! — es pārbijies iesaucos. — Nē, Džonij. Esmu iemilējusies cilvēkā, kas nekad nebūtu piekritis tādai laulībai, kāda ir mūsējā.

Noliecu galvu, jo izjutu mazus sirdsapziņas pārmetumus:

— Es jau jums sacīju, ka pasaulē ir daudz jaukāki cilvēki ir miesā, ir garā, — mēģināju taisnoties.

Viņa izlikās to nedzirdējusi.

— Sakiet, mīļais Džonij, ko lai tagad daru? Esmu tik nelaimīga. Nekas nav nevēlīgāk, kā būt visbagātākai meitenei pasaulē.

Labu laiciņu liku ašāk darboties savām smadzenēm, tad atbildēju:

— Ja viņš tiešām ir krietns cilvēks, tad, man liekas, piedos jūsu rakstura īpašības.

Dezija lepnī izcēla galvu.

— Viņš saka, ka es esmu brīnšķīga. Vai saprotat? Un to nesaka viņš vien, to pašu apgalvo visi citi, pat tādi laudis, kas neinteresējas ne par manu sirdi, ne pūru. Jā, jā, to saka visi, visi, izņemot jūs, Džonij. Un es tūdaļ sākšu raudāt, ja jūs arī turpmāk būsit tikpat vēss.

Taisnība, pēdējā laikā Dezija izskatījās bez vādnas, jo bija klausījusi manam ieteikumam un uzbarojusies. Tagad viņas slaidi apaļīgais augums varēja sajūsmināt visizlūtinātāko donžuanu. Doviļas plūdmaļē viņu uzlūkoja kā īstu brīnumu.

„Jūras novērošanas dienesta“ posteni.

— Bet ja viņš sāks tiesāties — pats parādīs savu tēvu par blēdi.

— Akcijas visas bija Koba rokās, viņš varēja rīkoties, kā tam iepatikās. Bet jauneklīš var katru mirkli mani aizkavēt. Miljoni stāv svāra kausos, Huton!

— Man jau sāk reibt galva, izpildot jūsu tumšos uzdevumus, Varburton, — Hutons sacīja, saraucis pieri.

— Es gribu dabūt šīs akcijas! — miljonnars vēsi sacīja.

— Vai tās reģistrētas?

— Nē.

— Tad vismaz jābūt dokumentiem, ka Ščevam Kobam ir maksātas dividendes...

— Pēdējais kupons izrakstīts sešus mēnešus atpakaļ. Divas nedēļas vēlāk pārņēmām akciju sabiedrību. Varētu ierīkot tā, it kā mēs būtu akcijas ieguvuši, kārtējot sabiedrības pārņemšanu. Tās būtu kā viena daļa no atlīdzības par Toma Koba parādiem.

— Vai ar to domājat, ka jauneklīš jāpazūd?

— Huton, aizliedzu jums tā runāt! — Varburtons igni sacīja.

— Nu jā, ja jūs iegūtu akcijas un Stevs Kobs kaut kā pazustu, tad varētu tās anulēt...

— Nav vajadzīgs. Akcijas var ierakstīt Kobu mantas sarakstos, ko man nodeva pirms sešiem mēnešiem.

— Akcijas atrodas kaut kur bankas seifā?

— Sešus mēnešus atpakaļ Stevs Kobs tās izņēma no Nacionalās bankas Ņujorkā un atveda sev līdzī uz Kobportu. Tuvējā apkārtnē nav nevienas bankas, domāju, ka akcijas viņš glabā pie sevis. Tikko ieguvu pirmās ziņas par akcijām, sāku sekot jauneklīš. Kāpēc tad es, pēc jūsu domām, ierados šeit, atstājot tajā muižā?

Hutons ļauni iesmējās.

— Jums ir divi vampīri jauneklīša savaldzīnāšanai. Kuru jūs izlietosiet — savu meitu vai tās pamāti?

Varburtons paķēra tintnīcu un draudēdams to pacēla.

Hutons ātri izvilkā no kabatas revolveru.

— No savām paziņām vislabāk es nošautu jūs, — Hutons sacīja klusu, gandrīz šņākdams. — Pazīstu jūs, Varburton, jūs izlietotu abas, ja zinātu, ka no tā labums. Tātad — jauneklīš neuzkožas uz dāmu makšķeres?

Varburtons bija kļuvis bāls, nolika tintnīcu.

— Iebāziet ieroci kabatā, — viņš norūca, — kaut arī jūs neuzdrošinātos lietot.

— Kādā dienā varbūt, dzīves noguris, es to uzdrošināšos darīt. Esmu nelietis, bet ne tik liels kā jūs. Labi — piecdesmit tūkstošus, ja akcijas kaut kādā ceļā nonāks jūsu rokās, un ja no tām jums būs kāds labums.

Varburtons savaldījās.

— Es varētu nosūtīt jūs uz elektriskā krēsla, — viņš izmeta.

— Jā, arī es varētu sakarsēt jums zemi zem kājām. Tātad — piecdesmit tūkstošus?

Varburtons pamāja.

Pie durvīm klauvēja.

— Vai drikstu ienākt? — jautāja sevišķi melodiska balss.

— Nāc iekšā, mana mīļā, — Varburtons skaļi sacīja. Viņš ilgojās izbeigt sarunu ar Hutonu.

Istabā ienāca tik skaista un apburoša sieviete, ka Hutons aizturēja elpu. Pat Varburtona acis izpaudās apmierinātība.

Sieviete bija slaida un ļoti skaistu miesas uzbūvi. Viņas ogļmelnie mati bija sakrīzēti tā, it kā viņa valkātu ēbenes koka kroni, āda kā zilonkauls, gluda un mīksta kā zīds. Viņa bija tērpusies melnā vakara kleitā, diezgan lielu izgriezumu, acis melnas un lielas, mute pamaza, pilnīgām lūpām. Viņa pieklājīgi uzsmaidīja Hutonam, Pirms pieciem gadiem viņa bija apprecējusies ar Varburtonu, bet ienāda to. Varburtons savukārt ienāda sievu, bet tā kaut kā viņu tomēr valdzināja.

— Tikko beidzām savu apspriedi, dārgā, — viņš neveikli iebilda.

Viņa uzlūkoja Hutonu:

— Jūs, nelaimes putns, ko jūs ar manu vīru atkal esat izdomājuši? Kas būs cieņtējs?

Zem viena jumta.

— Bija tikai veikalnieciska apspriede, Hutons sacīja, juzdamies neērti. — Laikam vēlaties būt viena ar savu vīru, un jūs izdosiet man, ja tagad braukšu pie Hianisa.

— Nepaliksiet šeit? — viņa ironiski jautāja. Hutons nekad nebija uzkavējis Varburtonu namā kā ieredzēts viesis.

— Nē, Varburtona kundze, šoreiz nē, viņš sacīja. — Ar labu naksti!

Varburtona kundze graciozi atļaidās zveltņes krēslā pie kamina.

— Viljam, — viņa iesāka toni, kas viedu katru reizi kaitināja, — šodien pēc pusdienām redzēju ļoti skaistu vīrieti. Viņš bija gandrīz kails. Kādas rokas! Kādi muskuļi! Kādas kājas! Un krūtis tādas, ka es vēlētos tur atbalstīt savu galvu. Vēroju viņu sajūsmā, un baidos, ka domās biju neuzticīga, dārgais.

— Tu esi samaitāta sieva, — Varburtons saūdzis sacīja. — Nesaprotu, kāpēc ar te apprecējosi?

— Bet es zinu, kāpēc apprecējos ar te dārgais: tavas naudas dēļ. Ko gan citu vari piedāvāt? Šis jauneklīš — es neteiktu, ka viņam ir vairāk kā divdesmit pieci gadi — nesā grozā gliemežvākus, uz pleca lāpšus. Viņš gāja kā Apollo, un manī radās vēlmes nās jautāt, vai tas neatļautu man nest kivi. Cik skaisti būt šāda mežona sieva!

Varburtons piecēlās un piegāja sievietei.

— Es vēlētos tevi nožņaugt... — viņa šņāca.

— Dārgais! — sieva iesaucās, piecēlās apvīja rokas viņam ap kaklu un kaislīgi skūpstīja. Kad vīrs gribēja viņu apķert, tā, derdzīgi smiedamās, izskrēja no istabas.

Varburtons izteica lamu vārdus. Tā stots reizu pēdējo pieci gadu laikā viņš bija solijies šķirties no šīs mākslinieku modas, ar kuru bija apprecējis pēc pārāk pavisami pazīšanās un kura viņu mocīja bez apstāšanās.

Stevs Kobs bija uzaudzis kā jau lielā daļā turīgu vecāku bērnu. Pabeidzis Harvardas augstskolu, viņš sāka darboties tirdzniecībā, nezinādams, ka visā drīzu laikā viņu sagaida grūtības. Sākumā viņam bija daudz naudas un brīva laika, un tajās dienās viņš satika Rozaliju Forbesi, skaistu, dziļi priecīgu jaunu, kas vēlējās apprecēties bagātu un skaistu vīrieti. Stevs bija ļoti nāvā iemīļējies.

Saimnieciskā krīze skāra Tomu Kobu, piemērotā laikā. Tā vietā, lai uzņemtu ziedu laikos noliktu naudu vecumdienu, viņš bija ieguldījis visu nopelnīto naudu uzņēmuma paplašināšanai. Stevs, kas sāku strādāja grāmatvedības laukā, tūlīt pēc krīzes sākšanās tika nozīmēts par uzņēmuma komercialo pārstāvi, pārīs gadus strādājot divpadsmit stundas dienā un naktis pavada ar Rozaliju, kas izpriecās kārēs nebija pildama.

Stevs cīnījās varonīgi, bet bez panākumiem: akciju sabiedrības vērtspapīri neticīgi krita, apgrozība ar katru dienu samazinājās. Izmisumā Stevs ceļoja pa visu kontinentam, lai savāktu jaunus pasūtījumus. Viņam veicās tik labi, ka būtu akciju sabiedrību glābis, ja tikmēr Viljams Varburtons nebūtu izmantojis tēva finanšu grūtības un pārņēmis no tēva sabiedrības vadību.

Stevs atradās Kalifornijā, kad saņēma ziņu par tēva pieešo nāvi. Ceļā uz māju viņš saņēma telegramu no Varburtona, uzaicināja viņu par komercialo pārstāvi. Stevs neatbildēja.

Sapircis lielāko daļu no Kobu sabiedrības akcijām, Varburtons, kā uzņēmuma ir

nieks, slēdza daudzas nodaļas un nozāres, atbrīvodams no darba tūkstošiem strādnieku. Toma Koba darbs bija iznīcināts, viņa privatie īpašumi ar visu pārējo nonāca Varburtona rokās. Stevam palika tikai pirmās akcijas, kuru brīnišķīgo vērtību viņš toreiz nemaz neapzinājās.

Tēvs bija tās nolīcis viņam, tolaik vēl nepilngadīgam, un arī vēlāk Stevs nebija iepazinies ar izdošanas noteikumiem. Viss, ko viņš atcerējās, bija tas, ka, dāvinot akcijas, tēva sejā rotājās noslēpumains smaids.

— Mans dēls, neatsakies no šiem papīriem, — viņš bija sacījis. — Reiz tie var kļūt ļoti vērtīgi.

Lidmašīnā Stevs bija ieradies Ņujorkā, lai istā laikā piedalītos tēva bēres. Rozalija bērū gājienā soļoja viņam blakus, bet jau nākošā vakarā atdeva saderināšanās grezdeni.

Stevs bija tik noguris, ka ne par ko nedomāja. Dažus mēnešus nodzīvoja savā klubā, kamēr izsīka skaidrā nauda. Tad viņā radās ilgas pēc Kobu raga ar priežu puduriem un jūras gaisu.

Un trīs mēnešu laikā Stevs Kobs pilnīgi pārvērtās. Gadiem ilgi viņš bija strādājis pārcilvēcīgi, viņa veselība un nervi bija pārpūlēti. Te viņš atrada mieru. Pussalā viņš varētu dzīvot ar maz līdzekļiem, bet gribēja kļūt īsts mežonis, kas mitinas mazā būdīnā. Viņa godkāribā bija norimusi. Zinādams, ka Varburtons ieguvis akciju sabiedrību ar nekrietniem paņēmieniem, viņš tomēr atmeta ar roku. Varbūt kādreiz, kad būs pilnīgi atpūties un jutīs dziņu, viņš padarīs Varburtona dzīvi rūgtu. Bet pagaidām ar to nav jāsteidzas. Steigšanās vispār ir muļķība.

Šovakar bija ļoti silts. Stevs sēdēja laukā un sarunājās ar Miru Saru līdz pat pulksten desmitiem.

Mira bija tīkams bērns, lai gan viņas tēvs bija slikta rakstura un māte sieviete, kas novecojusies priekšlaikus no lielām bēdām. Mira apmeklēja vidusskolu un gribēja turpināt izglītību augstskolā. Stevs juta, ka tiklīdz jaunava būs paspējusi noiegt vidusskolu un viņš pats būs atpūties, varēs sākt strādāt, sagādātu līdzekļus jaunavai, lai tā sasniegtu savu mērķi. Bet pagaidām nekādus solījumus viņš neizteica.

— Man jāiet uz mājām, — meitene sacīja pulksten desmitos. — Kur tu šonakt gulēsi, Stev?

— Domāju, ka uzrāpšos tur uz paugura, un gulēšu zālītē, — Stevs atbildēja. — Kops piekraste atdalīta ar dzelonstiepuļu žogu,

— Lūdzu, fotografa kungs!

esmu tur bieži bijis. Šeit piekraste grantaina.

— Pretīgi cilvēki! Kas tur par nelaimi, kad mēs izlietojam piekrasti?

— Viņi lepnī uz savu mantu, Mira. Cerēsim, ka tu un es nekad tādi nekļūsim.

Meitene skumji pasmaidīja.

— Es, liekas, nekad neiegūšu īpašumu, ar ko varētu lepoties. Ar labu nakti, Stev!

— Tikamus sapņus, bērns!

Nesteigdamies Stevs sameklēja palagu un uzrāpās uz paugura aiz būdas. Tur viņš apgulās apmēram simts jardu attālumā no namiņa.

Parasti viņš iemīga ļoti ātri, bet šodien miegs tik drīzi nenāca. Būdams labsirdīgs jauneklis, viņš izjuta sirdsapziņas pārmetumus, ka par daudz bezkaunīgi apgājies ar Varburtona jaunkundzi: ar varu noskūpstījis. Nākošā dienā viņa bija nākusi meklēt viņu, ņemdama līdzī jājamo pātagu, gadijūmam, ja viņš to noskūpstītu vēlreiz. Tas nozīmēja, ka jaunava, liekas, cerēja uz skūpstu un, droši vien, nebūtu pātagu lietojusi. Stevs pārmeta sev, ka nebija par nolaupīto skūpstu atvainojies. Un vai tad viņa vainīga, ka Varburtons ir viņas tēvs?

Pāris stundas pagulējis, Stevs pamodās: kāds raustīja palagu. Viņš atvēra acis. Bija zvaigžņota nakts un Stevs tūlīt ieraudzīja Miru, kas izskatījās izbijusies.

— Klausies, meitēn, — viņš pārmeta, — dāmām nevajadzētu iebrukt kungu guļamistabā.

Viņa iesmējās.

— Tu guli klajā laukā, šeit tev nav nekāda istaba! Zini, Stev, šonakt es nezināmu iemeslu dēļ nevarēju iemigt un no savas istabas loga redzēju, ka tavā būdā pamirdzēja uguns.

Stevs piecēlās sēdus.

— Laikam zagļi! — Viņš sāka skaļi smieties. — Kāpēc šie muļķi neiebrūk Varburtona muižā? Manā būdā viņi neko neatrādīs... Ak Dievs!...

— Kas ir?

— Tu tagad ej uz mājām!

Viņš piecēlās un klusu tuvojās būdīnai. Logam bija aizklāts palags, bet tas nesniedzās līdz augšai, un Stevs skatījās tam pārī būdīnā.

Pie galda sēdēja kāds vīrietis un kabatas lampiņas gaismā pētīja viņa dokumentus. Pie labās rokas svešniekam atradās automātiska pistole ar klusinātāju.

Klusu Stevs devās pie durvīm. Tām nebija ne aizbīdņa, ne atslēgas.

Stevs atgrūda durvis, palika mirkli stāvam uz sliekšņa, tad metās uz grīdas...

Atskanēja četri šāvieni, aplāpēti, tikko dzirdami. Četras reizes pazibēja uguns mēles, lodes spindzēdamas izlidoja pa durvīm.

Tad iebrucējs iedēdzināja kabatas lampiņu un apgaismoja Steva kailo muguru. Nākošā acumirkli jauneklis izrāva viņam iercī no rokas, parāva to aiz kājas un nogāza uz grīdas. Un svešnieks juta sev ap kaklu divas spēcīgas rokas. Viņš spārdījās kājām, locījās un stāipījās, bet dzelzs žņaugi ap viņa kaklu kļuva vēl spēcīgāki. Viņa spēki zuda, likās, ka dvēsele atstāj miesu.

Stevs piecēlās, iedēdzināja uguni un piegāja pie galda. Novietoja dokumentus atpakaļ kārbā, uzlika revolveru uz galda un uzkāpa uz krēsla, lai atliktu akcijas atpakaļ agrākā vietā.

Atskanēja troksnis, viņš pagriezās. Zaglis pašlaik taisījās piecelties un paķert no galda ieroci.

Tikko ļaundara roka un galva stiepās pāri galdam, Stevs ar dūri spēcīgi iezvēla viņam pa kreisajiem deniņiem. Vīrietis atkrita atpakaļ uz grīdas un palika nekustīgi guļam.

— Man vajadzēs akcijām meklēt citu glabātuvī, — Stevs nomurmināja.

Viņš paņēma skārda trauku ar ūdeni un aplācija gulētāja seju. Tas nekustējās. Izbijies Stevs nolaidās pie viņa uz ceļiem, uzlika roku uz sirds. Tā nepukstēja.

(Turpinājums sekos.)

Viņu šlakatas.

Plūdmales trejmeitiņas.

Melnā mesa.

G. LEGĒ vēsturisks romans.

(4. turpinājums.)

Jaunajā gadā Ludviķis XIV. parādīja markizei Montespanai tiešām karalisku augstsirdību. Galms sekoja karaļa piemēram un markīze saņēma no karaļa brāļa lielu zelta šķīvi, izrotātu prāviem briljantiem, un divus veca sidraba kausus, kas savukārt varēja lepoties ar neskaitamiem dārgakmeņiem.

Visas galma dāmas, visi kavalieri sūtīja viņai lieliskas dāvanas. Arī Mentenona kundze no savas puses pasniedza markizei sarkanā safjanā greznu sējumu ar šādu virsrakstu: „Septiņus gadus veca autora dažādi sacerējumi“. Sējumā Mentenona kundze bija savākusi visus sava skolnieka, mazā Mensas hercoga darbus.

Tik miļa un uzmanīga dāvana sevišķi glaimoja markizes lepnumam. Viņas spēks un valdonība šķita kopš šīs dienas nostādīta uz nesatricinamiem pamatiem. Pie savām kājām viņa redzēja guļam nevien visu lielo un greznībā mirdzošo galmu, bet arī pašu vareno Francijas valdnieku, kura uzvaras tajā laikā lika drebēt visai Eiropai.

Marija Tereza skumdināta vēroja, ka viņas kronētais laulāts draugs atklāti izvēlas no galma dāmām sev mīlākās un rāda tautai. Tomēr viņa neapgrūtināja Ludviķi ar sūdzībām, apmierinājās ar savu bēdu izraudāšanu klusībā un joprojām uzglabāja sievišķīgu maigumu pret neuzticīgo.

Dažas dienas pēc Jaunā gada, markīze Montespana, karaļa pavādīta, devās uz Sen-Klū ar vizīti pie Bavārijas princeses.

Tiklīdz viņi abi iegāja lielajā zālē, favorite grieza karaļa vērību uz vienu no galminiecēm, iejūsminojās skaistu, garā samta tērpā gērbušos sievieti.

— O, valdniek, — viņa sacīja, — paskataties, kāds brīnišķīgs radijums! Man viņa liekas kā Galateja, kurai vienīgi mīlestības dievietes neiejaukšanās liedz pilnībā atdzīvoties.

— Kurš gan būs Pigmalijs? — savu kārt sajūsmināts, Ludviķis jautāja.

Markīze sašutumā iekoda lūpā. Tikai tagad viņa saprata savu pārsteidzību, ko izlabot būs diezgan grūti, varbūt pat neiespējami.

Dāma, kas izpelnījās markīzes un karaļa apbrīnošanu, bija Marija Andželika de Fontanža. Viņas sejas pareizās līnijas, skaistā, iekārojamā mute, svaigā sejas krāsa, sapņainās acis, daļiņai augums un apbrīnojami jaukās vidukļa līnijas darīja to visu vīriešu acīs daļiņai par visām citām. Ludviķis Marijas Andželikas de Fontanžas burvībai spēja pretoties vismazāk. Viņa skatienā izpaudās kas dzejiski sapņains.

Trīs dienas vēlāk notika nenovēršamais: mīlestības dieviete Venera atdzīvināja jauko „statuju“ jaunā Pigmaliņa skaujās.

Rožaini svaigā, spirtgā meitene lika Ludviķim aizmirst markīzes Montespanas dižciltīgo, mazliet vēso skaistumu. Karalis Fontanžas tuvumā guva it kā atpūtu no markīzes Montespanas nemierīgās, kaprizās būtības. Meitene viņa augstības domās notēlojās kā mierīga oaze, kurā viņš cerēja atpūties no sava ašā dzīves gājuma un smelties jaunus spēkus turpmākam. Dievišķīgi

kautrīga un reizē tik romantiski daudzsološa viņa neizrādīja nekādu pretošanos, kļuva karaļa mīlākā bez kādām sevišķām godkāribas tieksmēm un lielām nākotnes cerībām.

Instinktīvi juzdama viņa sāncensi, sākumā markīze Montespana tomēr daudz neuztraucās — mierināja sevi ar apziņu, ka Ludviķis pirms dažām dienām pats atgriezās pie viņas un lūdās griezt visu atpakaļ uz vecā ceļa. No tā varēja secināt, cik liela viņas ietekme uz karaļa sirdi. Valdnieka draudzība ar Mariju Andželiku de Fontanžu nebūs nekas cits, kā tikai parasta kaprīze. Tā drīzi izplēnēs, atceroties viņas, Montespanas, glāstus, garīgo pārākumu un visu citu, kā dēļ viņa tā izcēlās pārējo galminieču vidū.

Ko gan jauniņā de Fontanža spēš sniegt valdniekam, salīdzinājumā ar viņu, Montespanu? Tikai kautrus skūpstus un nožēlojamās gara dzirkstis. „Skaistā mulķīte,“ kā viņu jau devēja galma aprindās, tik tiešām nav nopietni ņemama sāncense.

Divas nedēļas pēc ciemošanās Sen-Klū apstākļi jau bija izveidojušies daudz bīstamāki.

„Skaistā mulķīte“ tika, vārda visticākā nozīmē, apbērtā visādiem vēlibas pierādījumiem. Apreibusi glaimos, viņa atdevās savai laimei un nemaz nedomāja par intrigām, kas bīstami varēja kaitēt viņas neparasti straujajam gājienam pretim panākumiem.

1679. gada janvāra pēdējā nedēļā karaļa brālis rīkoja greznu balli Palē-Rojalā.

Marija Andželika de Fontanža, gaumīgi tērpusies, atbrauca gaiši pelēkā kariatē, ko vilka astoņi stalti zirgi. Saskanības labad arī kučierim un sulaiņiem bija gaiši pelēkas livrejas. Pašas kundzes tērpā varēja apskaust kā tiešām gaumīgu un nenovērtējami dārgu. Zīda lentu un dārgu mežģiņu vidū viņas sniegbaltais kakls tomēr šķita jaukāks par visu.

Šajā dienā viņa bija izrotājusī sevi arī ar jaunu matu kārtojumu, kas turpmāk ieguva viņas vārdu: brīnišķie, iesarkanie mati krita tūkstoš sproģās un sprodzīnās uz pleciem un deniņiem, izcēla viņas bērnišķīgi maigo seju.

— Lūk, „skaistā mulķīte“ pārvērtusies eņģeļi! — galminieki sačukstējās, kad Marija Andželika, turēdamās pie karaļa brāļa elkoņa, ienāca zālē.

Un vēl ilgi nerimās sajūsmināto klātesošo, sevišķi vīriešu, jūsmīgie čuksti.

Ballē bija pulcējušies tā laika Francijas lepņāko, skaļāko vārdu nesēji. Lielajās, greznajās zālēs lustru gaisma rotaļājās ar dārgakmeņiem, un viss atainojās neskaitamajos spoguļos. Vīriešu prātus satrauca kailie pleci, zīda, samta un mežģiņu ierāmējuma. Atkal un atkal izplauka simtiem kārdinošu smaidu, dāmu iežņauptie vidukļi dižciltīgi griezās dejā, rokas cēlās un atkal nolaidās menueta gracijā.

Balle bija pašā spožuma kalngalā, kad atskanēja vēstījums par karaļa ierašanos.

Valdnieks bija tērpies zila samta drānās, elegantīti zelta izšuvumiem un gaišāki zīlām zīda lentām, pogas zaigoja gan sikākos, gan lielākos briljantos. Noklausījies sava brāļa viesu padevīgajos sveiciens, Ludviķis ar parasto laipnību devās sasveicināties ar dāmām.

Pamanījis Mariju Andželiku de Fontanžu, viņš nekavējoties tuvojās un laipni piedāvāja

elkoni uztraukumā dziļi pietvikušajai meitenei.

Ludviķis 14. vienmēr pārsteidza Franciju un visu Eiropu ar savām mīlestības dēkām, nemaz par tām nekautrēdamies. Atklāt citiem savas kaislības šķīta viņam kā dižošanās ar savu augsto stāvokli un varenību.

Viņš ievada jauno favoriti mazā, klusā salonā, kur neviens ziņkāršs skatiens nevarēja abus traucēt.

Valdnieka uzvešanās izsauca vispārējas, bet, protams, klusas pārrunas. Sevišķi uztraukti izskatījās markīzes nedaudzie draugi un, bez šaubām, arī pati markīze. Nekad vēl Atenaisa savukārt nelikās tik zilbinoši skaista un tērpusies tik gaumīgi un bagātīgi, kā šoreiz. Viņu, salīdzinājumā ar jauniņo Mariju Andželiku, varēja dēvēt par krāšņu ziedu blakām mazam plāvu ziedinājumam. Un tomēr karalis publiski bija parādījis viņai savu neuzticību.

Dusmās nobālusi, Atenaisa stingi lūkojās nopakaļus abiem aizejošiem. Pārsteigums un greisirdība lika aizmirst apkārtni, un tādā apmātībā viņa saviem baltajiem zobiem plūkāja skaistu, nule izplaukušo rozi, ļaudama ziedlapiņām krist vienai pēc otras uz lielā paklāja. Izskatījās, it kā viņa raudātu un rozes ziedlapiņas būtu viņas asaras.

Kavalieris Olivjē de Lisaks, kā Orleansa hercoga galminieks, savukārt piedalījās ballē. Ieraudzījis Atenaisu viņas pielūdzēju vidū, jauneklis tuvojās ar sirsnīgiem sveicieniem.

Savā lepnumā dziļi aizvainota un izklaidīga, markīze nemaz nepiegrīza vērību Olivjē klātbūtnē. Brīdi vēlāk viņa attālinājās no savu pielūdzēju pulciņa, nejutīga pret visiem komplimentiem, ko galminieki bēra viņai ceļā kā mierinājumu. Neko viņa neredzēja, neko nedzirdēja, prātus nodarbināja viena vienīga doma: man jāatbriest!

Jāatbriest! Sava skaistuma pirmo plaukumu viņa atdevusi šim kaprizajam karalim, kas „skaistās mulķītes“ dēļ pametis viņu pat neatskatīdamies. Ar šādu uzvešanos valdnieks nonicinājis viņas glāstu mākslu, nonicinājis viņas gara dāvanas — visu viņas būtību. Viņa iedomājās Ludviķi ironiski, ciet-sirdīgi sakam: „Tev pašai jābūt savas krišanas aculieciniecei jau kopš pirmajiem brīžiem.“

Ilgī viņa vairs neuzkavējās ballē, bet pirms aiziešanas bija skaidrībā par sava naida stiprumu, sevi apbēra mēmiem draudiem Mariju Andželiku, kas tobrīd peldēja laimē.

Balles turpmākajā norisē de Fontanža turpināja savu uzvaras gājieni.

Jau nākamajā dienā karalis piedāvāja viņai hercogienes titulu. Pilnīgi saprotami, ka tas vēl vairāk sanikvoja neželastībā kritušo favoriti.

Būdama pārāk augstprātīga, lai pēc tam rādītos galmā, Atenaisa apmetās Klanjī un savā niknūmā necieta vairs pat kavalieri de Lisaku. Viņa palika divatā ar Dezeljē. Gudrā, viltīgā biedrene par katru cenu pūlējās modināt jaunas cerības savas kundzes sirdī.

— Kādēļ jūs skumdināt savu dvēseli, kundze? Kādēļ iedomājaties viņa augstības mazo aizraušanos tik svarīgu? Varat būt pārliecināta, ka šī dēka nebūs garāka par visām līdzšinējām.

— Es šaubos, Dezeljē. Ja Fontanžai trūkst garīguma, tad, par laimi viņai un par nelaimi man, tai ir pietiekami daudz skaistuma.

Dezeljē nicinoši smējās.

— Kundze, jūsu nemieram pavisam maz lēmēslu. Sakiet, kā gan viņa augstība spēš ilgāk jūsmot par šo vienkāršo meiteni, kurai

ar rumu aplietu cukura galvu. Boles traukā sālēja konjaku, rumu, vīnu un araku. Uzliesmoja spirts. Visi mēs dziedājām vecas hūzaru dziesmas. Spirta liesmas spokaini apgaismoja istabu.

Tad iesaucās kazaku virsnieks Siritko:

— Draugi, man jāiet. Šodien man ir inspekcija. Taisni astoņos jābūt kazarmēs. Olchovski, kāda stunda jau? Lauj ielūkoties tavā chronometrā...

Mēs dzirdējām, ka Olchovskis nervozi raknājās pa kabatām, tad izbijies iesaucās:

— Tas taču neiespējami!

— Kas ir neiespējami? — Ašēnbrenners vaicāja.

— Nevaru atrast savu pulksteni! Uzliku uz galda... Uzdedziet taču uguni!

Uguni uzdedza un sāka meklēt pazudušo pulksteni, bet nevarēja nekur atrast. Tie bija sāpīgi mirklī, un mēs tikko iedrošinājāmies viens otru uzlūkot.

— Kad jūs beidzamo reizi pulksteni redzējāt? — mājas tēvs izvaicāja Olchovski.

— Kad aizslēdza durvis, pāris minūtes atpakaļ. Novelkot formas tērpu, domāju: nolikšu pulksteni sev blakus uz galda, mazākais visi varēs zināt, cik jau vēls.

Mēs klusējām.

Tad Ivanovs uzsita dūri uz galda tik spēcīgi, kā glāzes noskanēja.

— Meklēsim nolādēto pulksteni! Skatīties zem galda, zem krēsliem!

Meklējām veselu pusstundu, pulksteni tomēr neatradām. Olchovskis kļuva nervozs un vienā gabalā iejaucās:

— Metiet meklēšanu pie malas. Lai velns parauj pulksteni!

Bet Ivanovs viņam atkliedza:

— Par tavu pulksteni es nospļaujos. Bet vai tu arī aptveri, ka šeit mēs esam tikai virsnieki, un citādi neviens cits...

Sēdējām pie galda un klusējām.

Košins ievaicājās:

— Mani kungi, ko mēs iesāksim?

Majors noklepojās un stingrā balsī piemetināja:

— Mani kungi! Vienaš stundas laikā pulkstenim jābūt rokā!

Vienojās, ka visi ļausies pārmeklēt. Vispirms nāca kazaku virsnieks, tad štāba rotmistrs Ivanovs. Trīsošām rokām viņš iztukšoja savas kabatas un sauca:

— Skandals! Kauns! Pirmo reizi virsnieki pārmeklē biedru kabatas!

Tādā kārtā pārmeklēja visus, un atlika vēl tikai leitnants Čmekmarevs.

— Nu, Čmekmarev, nākat šurp! — Ivanovs komandēja.

Bet Čmekmarevs stāvēja pieslēgts sienai, nāves bālumā, trīsošām lūpām, nekustējās no vietas.

— Čmekmarev! — majors viņam draudzīgi uzsauca, — nāciet taču! Jūs redzējāt, ka mēs visi...

Čmekmarevs pakratīja galvu, tad gandrīz stostīdamies teica:

— Es... es nelaidīšu sevi pārmeklēt.

Štāba rotmistrs Ivanovs dusmās pietvīka.

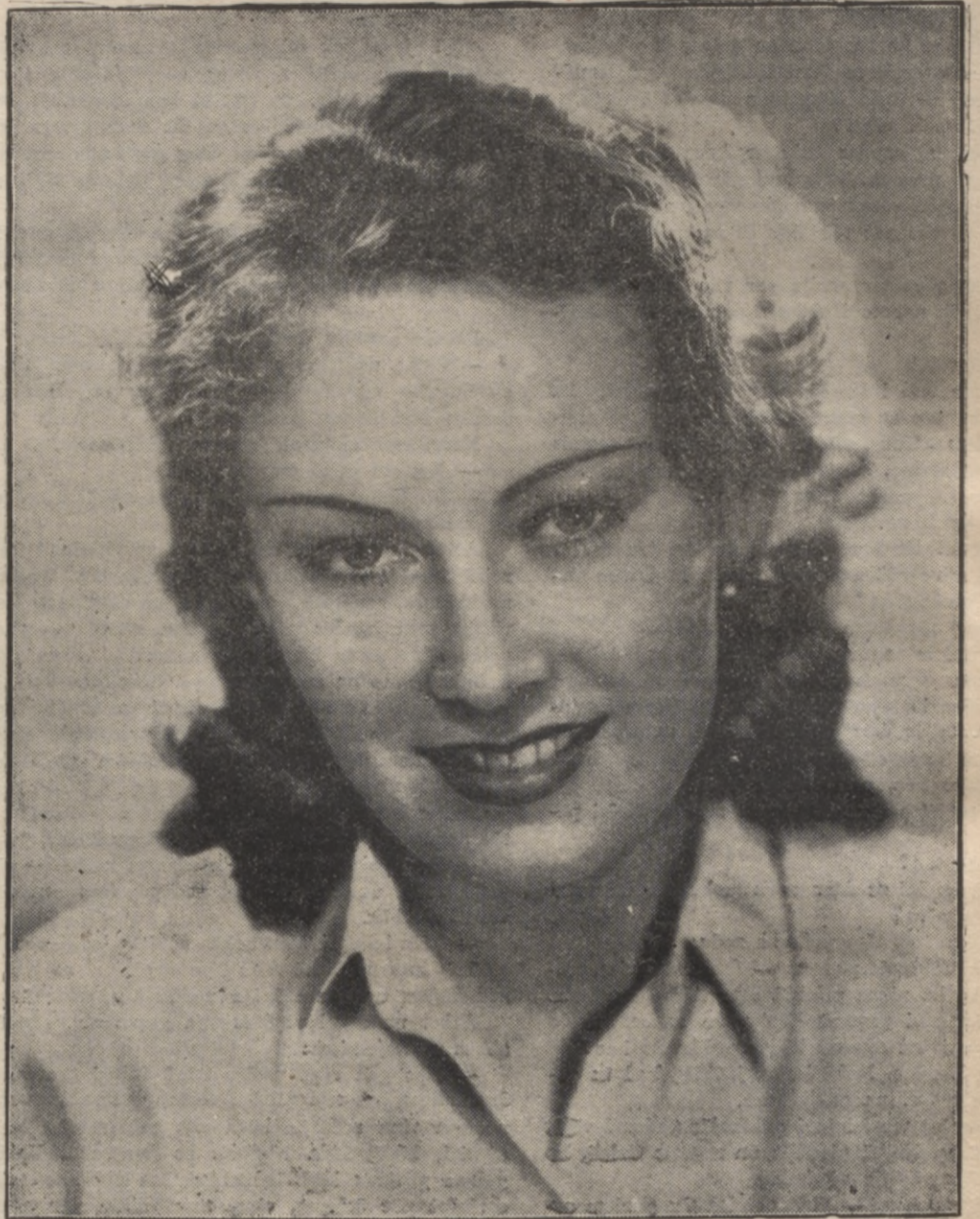
— Ko, jūs nelaidīsiet sevi pārmeklēt? Mēs, pieci veci virsnieki, ļāvām sev kabatas pārmeklēt, un jūs... Esmu vecs karavīrs, tomēr man vajadzēja kabatas parādīt. Vai tu esi labāks par mums pārējiem? Vai varbūt tev ir citādi uzskati par godu? Uz pēdām šurp! Sapratī?

Bet Čmekmarevs noliedzoši purināja galvu.

— Es to nedarišu!

Viņa pozā bija kaut kas briesmīgs, acīs izpaudās nāves bailes.

Ivanovs pārmainīja balsi, draudzīgi turpināja:

KINO AKTRISE LIDA BAROVA,

— Mīlais draugs, met taču pie malas šīs mulķības. Tu labi zini, ka esi man mīļš, kā miesīgs bērns. Varbūt tu izdariji kādu joku šo mulķīgo derību dēļ. Joks izstrādāts, tagad pietiek. Es tevi lūdzu!

Čmekmareva seja pieplūda asinīm, tad kļuva atkal nāves bāla. Viņa ceļi drebēja, viņš purināja galvu. Istabā valdīja nāves klusums.

Ivanovs piecēlās un, Čmekmarevu pat neuzlūkojis, teica:

— Tādā gadījumā, leitnanta kungs — mēs nešaubamies par jūsu godīgumu — bet neklājas, ka jūs turpmāk mūsu sabiedrībā uzkavējaties.

Čmekmarevs tvēra pēc sava zobena, tad savaldījās un klusēdams atstāja istabu.

Par dzīru turpināšanu nebija vairs ko domāt. Mājas tēvs iesauca apkalpotājus un pavēlēja tiem novākt galdu.

Visi mēs sēdējām noliektām galvām, kad pēkšņi viens no apkalpotājiem sacīja:

— Rotmīstra kungs, pulkstenis jau te ir!

Un tiešām — zem trauka, kurā tika pagatavota bōle, gulēja pulkstenis.

Kalpotājus izraidīja, gadījums tika pārrunāts.

Jaunie nostājās Čmekmareva pusē, bet majors paskaidroja:

— Viņš mūs visus apvainojis. Viņš jāatstāj pulks.

Pošoties priekšistabā uz aiziešanu, pamanījām, ka mājā ieskrien Čmekmareva apkalpotājs. Kareivis bija bez cepures, ļoti traukts.

— Rotmīstra kungs, notikusi nela! Leitnants Čmekmarevs nošāvis!

Mēs aizskrējām uz Čmekmareva dzīvokli. Viņš gulēja uz grīdas, grīdsega bija tašķīta asinīm, blakām gulēja armijas volvers. Uz rakstamgada atradām zīmīti chronometru, kas pilnīgi līdzinājās Olchovska chronometram. Zīmīte saturēja šādas runas:

Biedri! Zvēru jums, ka zādzībā neesmu vainīgs. Nelaidu tāpēc sevi pārmeklēt manā kabatā atradās uz mata tāds pats chronometers — mantojums no mana vecā. Diemžēl, neviens nav dzīvs, kas varētu stiprināt mana apgalvojuma pareizību. paliek tikai izvēle starp negodu un nāvi. Vēlos pēdējo. Ja Olchovska pulkstenis atrasts un mans nevainīgums pierādīts, lūdzu, visas manas mantas sadalīt manā dūru starpā. Par mana testamenta izpildi ieceļu Ivanovu un lūdzu viņu, chronometru paturēt par piemiņu.

Leitnants Čmekmarevs

Tulk.

Kakūms uz cīņi

Viņš: — Bet ko sacīsi tava māte par mūsu slepeno saderināšanos?
Viņa: — Nemaz neuztraucies, dārgais — māte katru reizi traki priecājas.

— Es jau teicu pulkveža kungam pašā sākumā, lai viņš ūdenī iztiek bez saviem piešiem.

Tēvocis: — Vai tev nemaz nav kauna tādai rādīties laudīs? Ko par to sacīsi tavs tēvs?
Irēna: — Galīgi neko, tēvocīt. Viņš taču zina, ka es smēķēju

KO DARĪTU, JA VARĒTU, KO GRĪBĒTU...

Viesis: — Kāds aitasgalva gardešbē apmainījis manu jauno cepuri pret savu veco!

Restorāna viesmīlis: — Tad nav šaubu, ka jums abiem ir vienādas galvas.

Pircējs: — Vai es varētu jūsu veikalā nopirkt kādu dāvanu savai sievai?

Pārdevējs: — Ko jūs, cienīts kungs, labāk vēlētos — naktsgaldiņa lampu, gludekli, elektrisko katliņu...

Pircējs: — Vai jums nebūtu elektriskais krēsls?

— No šā ezera kādreiz izvilku skaištu meiču.

— Vai atdzīvināji?

— Jā.

— Un vai saņēmi kādu atalgojumu?

— Jā — mana sieva aizgāja no manis.

— Cik miļš mazs sunītis, kundze! Ko viņš yslabprātāk ēd?

— Vislabprātāk manas kurpes un naktsgaldiņa kājas.

— Ko dara jūsu vīrs, Auziņa kundze.

— Viņš dzejo.

— Jā, jā, arī manējais neko negrib strādāt.

Sarunājas divi mazi zēni.

— Kādēļ stārķi rudenī lido uz dienvidiem?

— Tavu mulķīgu jautājumu! Tur, dienvidos, cilvēki savukārt grib bērņus!

Pirmās šķiras restorānā kāds viesis saudzis sauc:

— Viesmīl, nāciet šurp!

Pienāk viesmīlis.

— Sakiet, kas tas ir, pēc jūsu domām? — viesis norāda uz cepeti savā priekšā.

— Vista, cienīts kungs, ko jūs pasūtījāt.

— Vista? Vista, jūs sakiet? Tur taču tikai āda un kauli.

— Jūs nepasūtījāt ar visām spalvām, cienīts kungs.

— Vai tu zini, no kā atkarīga laba slava?

— Allaž no tiem ļaudīm, kuriem pašiem tādas nav.

— Saki, Jēcīt, vai neesi redzējis, kur palikusi aknu desa?

— Jā, memmīt, šorit redzēju, ka suns to apēda.

— Vai kopā ar pieliekamā kambārīša slēdzēni?

Pilsētnieks: — Vai jūs varat man pateikt, kādēļ govīs stāv ūdenī?

Zemnieks: — Lai piens nesaskābtu.

Laulību vidutāja: — Jā, mans kungs, starp manām klientēm ir kāda dāma ar 50.000 latiem pūrā.

Klients: — Lieliski, tieši tāda man vajadzīga.

Laulību vidutāja: — Bet ko jūs varat no savas puses likt pretim?

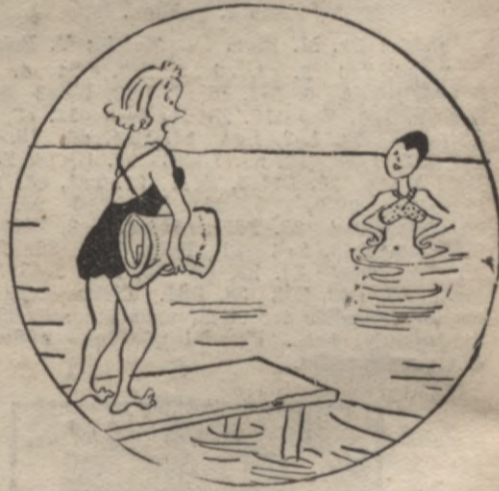
Klients: — Savu vecveco cilts vārdu.

Laulību vidutāja: — Kā tad jūs sauc?

Klients: — Ādams.

— Tev jauns peldkostims?
— Jā, iegādājos jaunu, jo vecajā kodes bija izēdušas divus mazus caurumiņus.

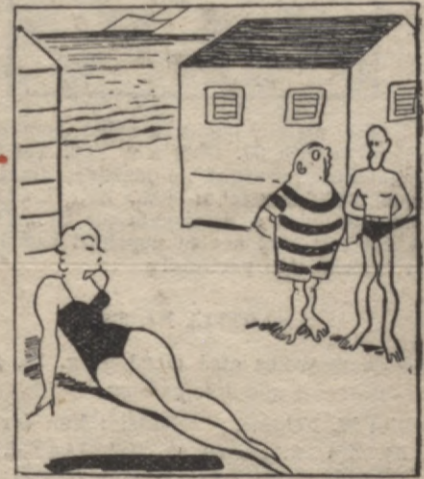

— Saki, lūdzu, vai neesi redzējis manu vīru? Viņš gulēja man blakām saulītē, bet kad piecēlos — Edgars izrādījās pazudis.

— Viņš ir šeit.

— Kur? Es neredzu.

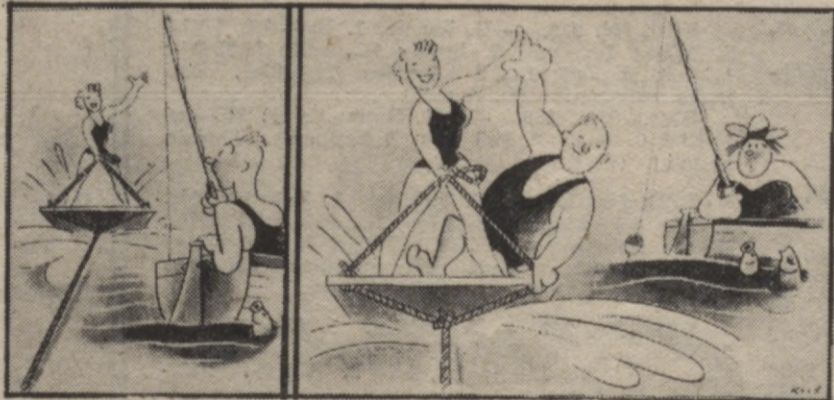
— Sēdu viņam uz muguras.

— Lūk, šīs sievietes dēļ jau trīs dienas nevaru gulēt.

— Vai esi viņā iemilējies?

— Nē. Mana saimniece vienas dēļ izmeta mani no dzīvokļa.

KO DARĪTU, JA VARĒTU, KO GRĪBĒTU...